

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta br. 01-3617 od 8. 12. 2021. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada *Društveno-istorijska pozadina u poeziji T. S. Eliota* kandidatkinje Bojane Pajović (broj indeksa 16/20), Studijski program za engleski jezik i književnost, u sljedećem sastavu: prof. dr Marija Krivokapić, prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević i prof. dr Saša Simović. Komisija Vijeću podnosi Izvještaj o ocjeni master rada.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Pored naslovne strane, uvodnih napomena, izjave o akademskoj čestitosti, Sadržaja, sažetka sa ključnim riječima datim na crnogorskom i engleskom jeziku, te Bibliografije, master rad *Društveno-istorijska pozadina u poeziji T. S. Eliota* ima ukupno 83 stranice. Sastoji se od sljedećih djelova: 1. Uvod, 2. Spoljašnji pristup izučavanja književnosti, 3. Moderna poezija, 4. Život, djelo, uticaji, 5. Društveno-istorijska pozadina međuratne Eliotove poezije, 6. Uticaj nauke i industrijalizacije na kulturu i 7. Zaključak. Korišćena literatura uključuje 71 izvor.

1. Predmet rada

Istražujući kako se turbulentni period u kojem je T. S. Eliot stvarao reflektovao u njegovoj poeziji, master rad *Društveno-istorijska pozadina u poeziji T. S. Eliota* bavi se analizom pjesama *Pusta zemlja*, „Šuplji ljudi“, „Ljubavna pjesma Dž. Alfreda Prufroka“, „Jutro na prozoru“, „Uvodi“, „Rođaka Nensi“ i „Svini Erekt“, uz kraće osvrtne na druga Eliotova pjesnička i esejistička djela. U radu se pokazuje da je društveno-istorijski, ekonomski, politički i kulturni kontekst unutar kojeg je Eliot stvarao odrazio u njegovoj poeziji kroz direktne opise i aluzivne pasaže, te reflektovao u njegovim versifikacionim izborima. Rad se strukturiira kroz poglavlja koja hronološki prate burne promjene kojima je pjesnik svjedočio. Otuda počinje od ranih formativnih elemenata u kreiranju Eliotovog pjesničkog senzibiliteta tokom njegovog odrastanja u industrijskom Sent Luisu, prati njegovo bogato obrazovanje u Americi, život u evropskim metropolama, te konačno u Londonu u kojem pjesnik bilježi pojavu nove urbane svijesti. Bilježeći iskustvo savremenog britanskog društva, Eliot neophodno razvija refleksije o višestrukim i razornim posljedicama Prvog svjetskog rata, suočavanje sa Velikom depresijom, porastom nezaposlenosti, promjenama vlasti, urbanizacijom, naučno-tehnološkim napretkom, razvojem druge industrijske revolucije, pojavi popularne, masovne i potrošačke kulture. Koristeći se principima spoljašnjeg pristupa književnosti, te istraživačkim metodama istorijskog, analitičkog, deskriptivnog, komparativog i pomnog čitanja, u radu se zaključuje da je Eliotova poezija u njenim različitim aspektima svjedočila novom doživljaju svijeta, te da je osnovni doprinos ovog magistarskog rada popunjavanje do sada nesistematski istraženog prostora u regionalnoj anglistici koja je Eliotovoj poeziji pristupala iz drugačijih analitičkih perspektiva. Rad, konačno, pruža uvid u ključne uticaje, ličnosti i događaje, zaključujući da se bogate

implikacije Eliotovih stihova vide i u osvetljavanju kulturno-istorijskog i društvenog poretka unutar kojeg su nastali.

2. Konceptija rada

2.1 Teorijska utemeljenost, istraživačke pretpostavke i metode

Polazeći od pretpostavke da su pažljivim jezičkim i vizuelnim izborima u navedenim Eliotovim pjesmama preneseni detalji burne društvene situacije u Evropi između dva svjetska rata, specifično u Velikoj Britaniji, u to vrijeme najjačem agentu globalizacije, u master radu *Društveno-istorijska pozadina u poeziji T. S. Eliota* zaključuje se da Tomasa Sternsa Eliota možemo posmatrati kao autentičnog hroničara svoga doba, čiji pjesnički izraz odražava složene odnose između prošlosti i savremenih izazova. Do ovog zaključka u radu se dolazi korištenjem alatki spoljašnjeg pristupa književnosti, te oslanjanjem na relevantne izvore iz oblasti pozitivističke sociološke kritike, biografizma, psihologizma, novog istorizma, teorije kulture, kao i filološke stilističke metode. Da bi se temeljno izučile društvene pojave i procesi koji su obilježili početak dvadesetog vijeka i pronašli odraz u Eliotovoj poeziji, te da bi se ukazalo na višeslojnost i ambivalentnost Eliotove poezije, ovaj master rad se oslanja na pažljivo birane istorijske, analitičke, opisne, komparativne, induktivne i deduktivne istraživačke metode. Pored toga, psihološki pristup poeziji, uz metodu pomnog čitanja, pomogao je pri istraživanju i razumijevanju motiva i psiholoških reakcija Eliotovog modernog čovjeka, kao proizvoda specifične, angloameričke, kulture, unutar koje je, između ostalog, formatiran i sam pjesnik.

2.2 Analiza i rezultati

U uvodnom poglavlju, kandidatkinja Pajović definiše društveno-politička, ekonomska i kulturna zbivanja koja će biti u centru njenog istraživanja. To su, ukratko, rezultati Prvog svjetskog rata i naučno-tehnološkog razvoja na području Velike Britanije. Nabrojane Eliotove pjesme reflektuju duboko nezadovoljstvo političkim izborima koji su vodili ljudskim žrtvama, srušenim gradovima, porastu nacionalnog duga, te pojavi ekonomske krize, ali i nespremnost društva da se prilagodi promjenama do kojih je vodila druga industrijska revolucija, naprednim izumima koji su u stvarnost svakodnevice uveli automobile, avione, radio, film, te iznjedrili novu, popularnu, masovnu i ubrzo potrošačku kulturu. Zbrka tradicija koja ostaje vidna u prvim decenijama dvadesetog vijeka ogleda se i u objektivizaciji tijela, moralnom i duhovnom posrnuću, kao i usamljenosti i otuđenju modernog čovjeka.

U drugom poglavlju „Spoljašnji pristup izučavanje književnosti“ kandidatkinja obrazlaže principe biografizma, psihologizma, novog istorizma i teorije kulture kojima se rukovala u analizi društveno-istorijske pozadine Eliotovog stvaralaštva. Svoje pretpostavke kandidatkinja potkrepljuje nalazima teorija kulture i konceptom društvene proizvodnje značenja, sugerišući da književnost ne reflektuje samo društvenu stvarnost u kojoj nastaje već i se aktivno angažuje u formiranju kulturnog diskursa. Stoga u trećem poglavlju „Moderna poezija“ kandidatkinja pokazuje kako se usljed izmjenjene stvarnosti poezija oslobađa džordžijanskog naslijeđa, manirizma i konvencionalnog stiha, okrećući se eksperimentu, slobodnom stihu, imažističkom izrazu, traganju za izgubljenim smislom kroz istorijske, mitske, književne i religijske aluzije, te savremenom vokabularu koji će odraziti društvenu složenost urbanog modernog života.

Četvrto poglavlje pod naslovom „Život, djelo, uticaji“ sastoji se od dva potpoglavlja, „Rani uticaji“ i „Eliotovo religiozno obrazovanje“. U prvom potpoglavlju kandidatkinja Pajović bavi se Eliotovim odrastanjem u Americi, Sent Luisu, Bostonu i Masačusetsu, naglašavajući formativne uticaje Eliotovog ranog svjedočenja preobražaju svog rodnog grada u industrijsku sredinu. Eliotova kasnija duga noćna lutanja američkim i

evropskim metropolama odrazila su se u monohromnim slikama neuglednih četvrti koje potcrtavaju korumpiranost i nemoral koji će se, takođe, pojaviti kao dominantni pjesnički motiv. Sa druge strane, ipak, jetka sjećanja na djetinjstvo, ugrađena u slike obala Masačusetsa, na kojima bi provodio ljetnje raspuste, prisutna u više njegovih pjesama, poput „Marine“ i „Draj Salvajdziz“, sugerišu idilu jednostavnijeg života oblikovanog morem, plažama, lukama, nostalgija za kojima prožima pjesnikove kasnije radove. U potpoglavlju „Eliotovo religiozno obrazovanje“ Pajović prikazuje pozadinu Eliotovog religioznog puta koji započinje sa njegovim djedom, Vilijamom Grinfilom Eliotom, odgoj na načelima religije unitirijanizma, te uticaj njegove majke, Šarlot Šamp Eliot, koja je sama pisala poeziju bogatu religioznim motivima, religiozno obojene priče njegove dadilje, prijateljstvo sa sveštenikom anglikanske crkve i konačnu konverziju. Brojni Eliotovi kasniji radovi, poput „Svete srijede“, „Pjesme za Simuena“, poeme *Litl Giding* prožeti su liturgijskim prizvukom, motivima molitve, duhovnog preobražaja i iscjeljenja. Pjesme koje su predmet pažnje kandidatkinje Pajović pokazuju i Eliotovo kasnije interesovanje za budizam.

U petom poglavlju, „Društveno-istorijska pozadina međuratne Eliotove poezije“, u potpoglavlju „Odras Prvog svjetskog rata u pjesmama *Pusta zemlja*, 'Šuplji ljudi', 'Gerontion'“, kandidatkinja Pajović prati kako društveno-politička previranja doba, rat, ratna propaganda, novo tehnološko ratovanje, dehumanizacija vojnika, ljudski gubici, odložene ratne traume, te nacionalna ekonomska kriza vode rušenju sistema vrijednosti i kako se reflektuju u Eliotovim navedenim pjesmama. Slike bezživotnih tijela, praznih kapela, suše, gladovanja, hladnih i razorenih odnosa, te paralize i rezignacije neki su od motiva koji grubo i realno prikazuju poslijeratno stanje u Velikoj Britaniji. U potpoglavlju „Tumačenje muškosti u pjesmi 'Ljubavna pjesma Dž. Alfreda Prufroka'“ kandidatkinja skicira emotivno stanje govornika suočenog sa patrijarhalnim idealom muškosti koji ostaje stalan uprkos promijenjenim javnim politikama. Kandidatkinja analiza krizu identiteta kroz lik govornika Dž. Alfreda Prufroka koji, kako navodi, vodi unutrašnju borbu sa sopstvenom nesavršenošću, te izražava izolovanost, nesigurnost i zbunjenost modernog muškarca.

U šestom poglavlju „Uticaj nauke i industrijalizacije na kulturu“ kandidatkinja se bavi prikazom naučno-tehnološkog razvoja tokom prvih decenija dvadesetog vijeka. Konkretno se bavi izumima i otkrićima druge industrijske revolucije pri čemu opisuje napredak na poljima transporta, električne energije, komunikacije, medicine, nauke. U potpoglavlju „Pregled masovne i popularne kulture“ bavi se masovnom proizvodnjom, pri čemu se posljedično razvila masovna potrošnja koja je formirala novi kulturni identitet. Kupovina automobila, kućnih aparata, kozmetike, te novi vidovi rekreacije, poput odlaska u bioskop, na igranke, u pozorište, porast popularnosti džez muzike i filma, odrazi su popularne kulture Eliotovog doba. Česte u Eliotovoj poeziji su slike moderne žene, koja se bori za svoja prava i seksualnu slobodu, te novi identitet naglašava jačom šminkom, provokativnom odjećom i ponašanjem oslobođenim viktorijanskih normi. U potpoglavlju „Odras modernizacije u pjesmama 'Uvodi', 'Jutro na prozoru', 'Rođaka Nensi' i 'Svini Erekt'“ kandidatkinja prikazuje uticaje tehnološkog razvoja na osjećaj nemoćnosti pred mašinama koje su diktirale radni učinak modernog čovjeka, te paradoksalnost antropocena u kontrastu napornog rada u nehigijenskim uslovima i opšte užurbanosti koja je frustrirala stabilne retrospektivne zaključke i vodila novoj vrsti eskapima kroz komodifikaciju, konzumerizam i hedonizam.

2.3 Zaključci i naučni doprinos

U „Zaključku“ kandidatkinja Pajović sumira rezultate istraživanja i potvrđuje tezu da je poezija T. S. Eliota specifično svjedočanstvo doba u kojem su humanističke težnje tražile jezik da se suprotstave dekonstrukciji antropocena. Imajući u vidu da sistematizovana naučna

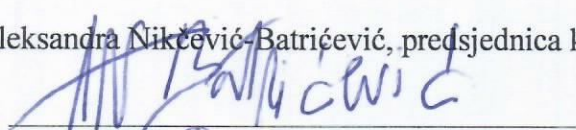
istraživanja unutar konkretnog diskursa o Eliotovoj poeziji ne postoje u regionu, ovaj rad otvara obilje tema za detaljnija interdisciplinarna istraživanja kako Eliotovog tako i jezika drugih stvaralaca u umjetnosti kako Elitovog tako i vremena koje nas zatiče.

3. Prijedlog Komisije

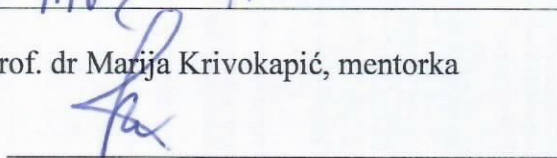
Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati izvještaj o master radu kandidatkinje Bojane Pajović *Društveno-istorijska pozadina u poeziji T. S. Eliota* i da odobri javnu odbranu pomenutog master rada.

KOMISIJA

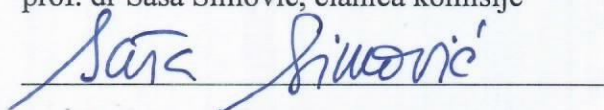
prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević, predsjednica komisije

prof. dr Marija Krivokapić, mentorka

prof. dr Saša Simović, članica komisije

UNIVERZITET BOSNE I HERCEGOVINE FILOLOŠKI FAKULTET			
Primljeno	5. 11. 2024.		
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
03	1597/4		